

NIEUWSBRIEF

Secretariaat:
Verzetsstraat 76
2912 CV Nieuwerkerk a.d. IJssel
Tel. 0180-314870
e-mail adri.den.boer@geo-info.nl
Rekening NL89 RABO 0345 2942 03
Culturele ANBI
Oudheidkamer: 's-Gravenweg 6a
(tel. 0180-312228)
Museumnummer 1215
Internet-adres:
www.hvnweb.nl

No 65 – FEBRUARI 2014

HISTORISCHE VERENIGING

NIEUWERKERK AAN DEN IJssel

Open middagen Oudheidkamer (14-17 uur):

1/3, 5/4, 3/5, 7/6, 5/7, 2/8, 6/9, 13/9 (OMD), 4/10, 1/11 en 6/12

Inundatie door de bezetter van de Kortland- en Kleinpolder (met Rijskade en v.m. RK-kerk), Piet de Graaff, 1944 of 1945 (collectie HVN)

60 JAAR GELEDEN: INUNDATIE TEGEN BEVRIJDING

Omdat de gedeeltelijke inundatie van polders door de bezetter dit voorjaar zestig jaar geleden is past de gekozen omslagfoto. Het ging in wat nu Hitland heet om de strook tussen de dijk en een langs de Molenwetering aangelegde noodkade. Water werd ingelaten via de gemalen. In de nacht van 8 op 9 februari 1944 besliste Adolf Hitler dat de Hollandse inundaties onmiddellijk moesten beginnen en wel *'in der zahmen Art'* (op een tamme manier). Officieren vonden opblazen van dijken beter, maar het niet hoeven verspillen van explosieven gaf voor de Führer de doorslag. Gezien het snelle herstel na 5 mei 1945 is de aquarel te dateren.

Het pas verworven archief van de zangvereniging 'Nieuw Leven' leert uit het jaarverslag 1943/1944 van de secretaris na daverende revue-successen van begin 1944: *'Daarna hebben wij nog een uitvoering gegeven gezamenlijk met de mandolinevereniging 'Mangita' voor de Ned. Arbeidsdienst welke ook zeer goed geslaagd is.'* De dwangarbeiders van die dienst, verblijvend in Openbare Lagere School 2 aan de 's-Gravenweg, moesten de noodkades opwerpen. Het jaarverslag van de penningmeester meldt van april 1944 f43,20 aan inkomsten van die N.A.D. Uitvoeringsplek was steeds de nog bestaande zaal van café l'Espérance (toen van Honkoop) aan de 's-Gravenweg.

Maarten Molenaar weet nog van passend 'kortavonden' van boerenzoon Rebel uit Huizen op *Nooit Gedacht*. **Oproep:** Wie ook herinneringen en evt. zelfs foto's heeft van de inundatie kan contact opnemen met Johan Knoester (zie colofon). Wie weet kan de HVN er iets mee!

NIEUWE EXPO 'NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL 25 JAAR GELEDEN'

Voor een kalender die een reclamebureau wilde uitgeven tekende Hans van Helden in 1989 een aantal 'typisch Nieuwerkerkse' plekjes. (Het was inclusief de Capelse Rode Leeuw.) Twaalf hoofdafbeeldingen, met ieder twee inzetjes die voor de sfeer moesten zorgen, leverden in totaal 36 pittoreske prentjes op. De

kalender kwam nooit uit, maar de illustraties zijn bewaard gebleven. **Uitnodiging:** kom zaterdag 1 maart om 14 uur naar de opening van deze wisselexpositie door illustratie-eigenaar en medelid Rob Stolk! Deze originelen zijn tot 1 oktober op de stalzolder te zien. Hierbij in kopie het nog oude gemaal Mr. P.D. Kleij. Zie ook: www.jouwzuidplas.nl/cultuur/galerie/hans-van-helden.

'SCHRIJVEN OP SCHOOL, VAN OEFENING TOT POEZIEALBUM'

Dat is de titel van een latere wisselexpositie. Wie zo'n *lokaal* album van voor 1970 te leen heeft kan Marijke Edel al bellen of mailen (zie colofon).

HVN-EXPOSITIE 'NIEUW LEVEN VAN 1914' IN BIBLIOTHEEK

In maart wordt een HVN-expositie in (nog) de lokale Bibliotheek Nieuwerkerk aan den IJssel gehouden over een plaatselijke zangvereniging: 'Nieuw Leven van 1914'. Bijzonder! In de tweede editie Nostalgie van *Hart van Holland* kon hiervoor ook plaats worden ingeruimd, mooi! (Tekst en plaatjes daarvan - niet de layout - komen ook op de weblog op www.groenehartarchieven.nl.)

OV-EXPO AFGESLOTEN MET FILM OMROEP ZUIDPLAS

De ov-expo is afgesloten, de spullen zijn teruggegeven en teruggeplaatst; bijvoorbeeld de fabrieksplaat van de spoorwegdraaibrug uit 1900. Permanent blijft daarbij te lezen waarom de brug van 1855 toen moest worden vervangen. Zoek op www.youtube.com trouwens op: 'Spoorbrug Nieuwerkerk' voor een leuk filmpje uit de jaren zestig. Over de draaibrug liggen dan nog de rails voor de goederentreinen. Na op de kabelkrant komt op YouTube óók de film die Omroep Zuidplas op de laatste dag van de expositie maakte. Dank vast daarvoor!

WIE KENT KUNST VAN ANTON OOMS?

De voorraad Nieuwerkerkse kunst voor de voorpagina is nog niet op. Toch een vraag naar wie kunst kent van Anton Ooms om - als het topografie is - die te kunnen fotograferen. *'Weet je nog dat... Anton Ooms uitmuntend in tekenen was en wel een 10 haalde, en dat hij nog menig schilderij gemaakt heeft?'* Die zin staat in een boekje van de reünie van 1993 van mensen die in 1935 in klas 4 zaten van de Nieuwerkerkse CLS nr 1, de latere Rehobothschool.

NIEUWERKERKSE ZUIDPLASFILM UIT 1977 ONTDEKT

'Op en rondom boerderij "Weltevreden" van de familie Streng, gelegen a/d Ringdijk (later: Oostringdijk) te Nieuwerkerk aan den IJssel. De boerderij werd onteigend en tegen de grond gewerkt om plaats te maken voor de nieuwbouwwijk Zuidplas, die op de achtergrond reeds oprukt. Original film by Sjaak Boer.' Dat zette Flip Feij uit Vlissingen (namens de familie Streng) op 5 januari 2014

bij een filmpje dat hij op YouTube plaatste. Hij mailde ook de HVN, die direct een link op haar website plaatste: dubbel dank dus. De boerderij uit 1914 stond ongeveer daar waar nu de kerk De Bron staat. De gefilmde steen ging verloren: er was ook nog geen Oudheidkamer rond 1980.... De *Schoonhovensche Courant* van 4 mei 1914 versloeg de aanbesteding van de boerderij door de Zevenhuizense super-architect Paulus van den Broek op Dorp in Café 'De Zwaan' van Luitjes. De aanneemsom van de laagste inschrijvers samen was f7.721,26.

HERINRICHTING EERSTE HOOIBERG BIJNA KLAAR

Dank aan de vrijwilligers voor de herinrichting van de eerste hooiberg... en kom eens kijken op een open middag of op een donderdagmorgen!

'EETCAFÉ CARTOONS' IS HISTORIE...

...en wordt vervangen door drank- en spijslokaal 'Perron'. De naam blijft bewaard op het Sponsorbord van 1997 in de koffieruimte van de Oudheidkamer. Overigens is de nieuwe naam wel toepasselijker voor het oude stationsgebouw!

MEER OVER ARRESLEE-EIGENAAR LEENDERT VAN LANGE

Een vorige arreslee-eigenaar was, zoals al is vermeld, (here)boer Leendert van Lange (1828-1897). Hij komt met foto voor in D. Blom en C. Klomp, *Voor 't nageslacht*, Capelle aan den IJssel 2006, over de geschiedenis van het Hervormd Lokaal daar. Deze Leendert ging op zaterdag 9 mei 1874 naar de veiling in het Algemeen Verkoop Lokaal te Rotterdam van de drooggelegde plassen, van grond in de prins Alexanderpolder dus. Hij zette in op perceel 30 in Capelle, dat niet werd gemijnd. Zo kocht hij dus 'vijf kampen strekkende van de Kralingsche weg noordop, tusschen den middeltocht en de ringdijk'. Die 14 hectare kostte hem f13.800.

Op 4 november 1876 werd de eerste steen van een boerderij, naar de geest van de tijd met engelenvenster, gelegd door de zevenjarige Bertus van Lange. (Hij zou later de slee krijgen.) Op 23 december al vestigde pachtboer Hendrik Stam uit Kockengen zich hier, wellicht eerst in een schuur. Boer Stam ging rond 1885 preken lezen. Vanaf 1890 ging hij zelf 'oefenen' en met kerst 1896 is hij

door B. Sterkenburg van Alblasterdam bevestigd als dominee. Hieruit ontstond de gemeente van Stammianen en later Vlotters, het zogenoemde 'Hervormd Lokaal' in Capelle a.d. IJssel.

Genoemde boerderij is afgebroken en stond op de kruising van de huidige Azaleastraat met de Rozensingel, terwijl het Bermweglaantje in de

volksmond het Stammelaantje werd (nu Goudenregenstraat). De eerste steen staat nóg bij de weduwe van de volgende generatie Bertus van Leendert van Lange in Moordrecht. Dit is ook Nieuwerkerkse kerkgeschiedenis: in 1897 besprak de Hervormde kerkeraad al hoe om te gaan 'met een door Stam bedienden Doop'. Tegenover de ouders zou voornamelijk een afwachtende houding worden aangenomen. Dat bleef zo.

KRIMPENS DIALECT

Op de website www.historischekringkrimpen.nl staat in hun Nieuwsbrief van augustus 2013 een boeiend stuk over het Krimpens dialect. Dit fragment sluit zelfs aan bij de stukjes hiervoor en hierna:

- *'Sundags gaone d'r hier een hoap nar Mierazze. Allemaol in 't zwart hee. D'r binnen d'r oek nog zat die naor d'n oaverkant gaon. Daor heeje Vlotjies in de polder, en het Kerstenkerkie. Jao, en je mot de knonneloas* hier op d'n daik nie vergete hee. Daor zitte ze van de griffemeerde bond. En mette fiets op zundag? Belnunt man, ze gaone allemaol loape!'*

* *knonneloas*: de (afgebroken) loods aan de IJsseldijk waar in WO 1 kanonnen stonden opgeslagen, en die gebruikt werd door leden van de Gereformeerde Bond in de NH-kerk.

60 JAAR STREEKMUSEUM KRIMPENERWAARD

Het streekmuseum in Krimpen vierde zijn 60-jarig bestaan en dat is vooral dankzij de gemeente Krimpen aan den IJssel. Alsnog gefeliciteerd! Zie de website www.streekmuseumkrimpenewaard.nl. ('Vanaf de oprichting was het contact van het bestuur met de gemeente uitstekend', aldus ook hun Nieuwsbrief 56.) Dit ook in de toekomst gedragen streekmuseum bezit bij zijn 30.000 objecten ook schoorsteenpilasters (van tegeltjes) van of kort na 1787 met Willem V en zijn gemalin Wilhelmina van Pruisen. Naast de te verwachten oranje-appeltjes is opmerkelijk dat Willem V is afgebeeld met het teken van de hoge Engelse ridderorde van de Kousenband. (Engeland steunde de Pruisische bezetting na de aanhouding van Wilhelmina in de Vlist op 28 juni 1787!) De oorsprong van de in het oud-Frans gestelde spreuk "Honi soit qui mal y pense" ("Schande aan hem die er kwaad van denkt") zou zijn terug te voeren op een incident tijdens een bal in 1344. De kousenband van de Gravin van Salisbury ('s konings schoondochter, Joan van Kent) zakte af en koning Eduard III was zo galant om deze weer om haar heen te gespen.

Genoemde tegeltjes werden in de jaren 60 verworven uit het 18de-eeuwse voorhuis van de Nieuwerkerkse ijselstenen boerderij Kerklaan 45 (potentieel gemeentemonument, nu Pianoworkshop in bijgebouwd deel). Daar woonden ooit dus prinsgezinden. De pilasters zitten nu in de haardpartij in de pronkkamer in Krimpen, ga ze eens bewonderen! Wie dat tussen 22 mei en 13 september doet kan tegelijk de expo 'Aap, noot, mies. Werk van Cornelis Jetses' bekijken.

OOK PARTICIPATIE BIJ MUSEUM BÜCKEBURG

Sinds 1905 kent partnergemeente Bückeburg (D) al een stedelijk museum. In september 2013 is nu ook een Museumverein Bückeburg gestart: voor €35 per jaar kan men lid worden om behoud en vernieuwing wat mede te ondersteunen. Momenteel is er een archeologische expo 'Scherben, die kein Glück brachten' (gratis toegang). Alle geïnteresseerden overigens gefeliciteerd met het 40-jarig jubelagejubileum. Het initiatief was ooit van burgemeester Van de Linde!

VNG-SYMPIOSIUM 'LANG LEVE DE KLEINE MUSEA'

'Kleine musea kunnen bijdragen aan de gemeentelijke beleidsdoelen. Zij bevorderen de cultuurdeelname van burgers. Ook hebben ze een rol in de sociale cohesie binnen de lokale gemeenschap. En er zijn van oudsher veel museumvrijwilligers, die vakbekwaam zijn en gezien kunnen worden als voorlopers van de participatiesamenleving.' Dat stond in de uitnodiging voor een VNG-symposium in februari in het Raadhuis van Wassenaar (VNG=Vereniging van Nederlandse Gemeenten). Doelgroep waren gemeentebestuurders en ambtenaren cultuur, erfgoed en onderwijs van kleine en middelgrote gemeenten. De HVN gaf een ontvangen uitnodiging graag door (en voor de HVN zelf ging mevr. Edel erheen).

CAPELSE EXPOSITIE EN KASTEELPLANNEN

In het HVC-museum in het Beijerinckgemaal in Capelle is de expositie 'Ambachtelijk verleden' nog te zien. Oudheidkamerspullen tot van de steenplaats toe (ook een misbaksel!) staan daar mooi opgesteld, mét aangeklede paspoppen. De HVN staat bovenaan de lijst bruikleengevers. Bezoek wordt aanbevolen!

De Stichting Beijerinck-gemaal vierde trouwens in november haar zilveren jubileum, gefeliciteerd! (Deze stichting kocht het gemaal in 1993 en sinds 2000 huist de HVC in het ketelhuis ervan.) De volgende maaldag is 10 mei: molen- en gemalendag.

Burgemeente Capelle aan den IJssel heeft verder het plan van de HVC om het verdwenen kasteel daar te visualiseren positief ontvangen, gefeliciteerd! Eerder richtte de HVC in het Dief- en Duifhuisje van het kasteel al een expositie over de historie daarvan in. Het idee om de contouren van het kasteel (beter) zichtbaar te maken voor het publiek wordt momenteel nader uitgewerkt.

PUBLIEKSVRAAG

Lid Pim van der Zalm verwierf een foto van een dijkhuis met achterop de tekst *'Mijn geboortehuis Nieuwerkerk a/d IJssel 29 september 1912 Zondagmorgens om 7 uur Nel.'* Het lijkt veel op het pand Groenedijk 301 op Ver Hitland, maar het is beslist minder diep. Op het streekarchief zijn alleen geboorteakten van 1902 en ouder, inzien van die op het raadhuis van 1912 zou minstens de achternaam geven, maar die akten zijn nog niet openbaar. Kortom: wie kan nú helpen?

MEIBOMEN EN ANDERE MONUMENTALE BOMEN

'Niets is gespaard gebleven van het bosch van Nieuwerkerk, waar in overoude tijden de Meiboom werd geveld.' Dat schreven de Gouwenaars Willem Hoffman en Arie Scheygrond in 1935 in hun boekje 'Wij trekken door Zuid-Holland', uitgegeven door Ten Brink in Arnhem. De Meifeesten rond Meibomen met Meidansen en Meikoninginnen bleven ook na de kerstening van Europa voortbestaan. Ze kregen een slechter imago door de hernieuwde aandacht ervoor van de nazi's. Deze auteurs uit 1935 zijn onverdacht! Hoffman en Scheygrond bedoelden vast dat volgens de bewaarde stadsrekeningen de Góúdsse Meiboom uit Nieuwerkerk kwam. Het bos verdween door de vervening en de komst van de Zuidplas. Zoals zoveel....

Volgens de Algemene Politie Verordening van Zuidplas moeten sommige bomen om cultuurhistorische redenen worden beschermd. Een lijst van 287 (!) monumentale bomen is er nu ook voor Nieuwerkerk (Moordrecht en Zevenhuizen-Moerkapelle hadden die al). Drie wilgen nabij 's-Gravenweg 6 kregen die status, één van 1900 en twee van 1970.

MONUMENTENBELEID ZUIDPLAS: TWEE STERREN

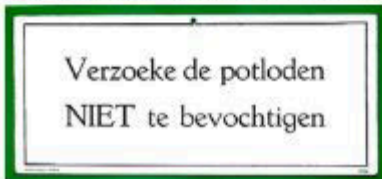
Het blad *Heemschut* publiceerde in december de Grote Monumenten GemeenteTest. De samengevatte scores per gemeente zijn 1, 2 of 3 sterren. Zuidplas behaalde, net als al haar buurgemeenten (op Ouderkerk - één ster - na), twee sterren. De relatief goede score is vooral vanwege de 28 gemeentelijke monumenten. Aan de statistiek zie je niet dat deze alleen in voormalig Zevenhuizen-Moerkapelle zijn.... Een plus kreeg men ook op de vraag: 'Staan er positieve afspraken over monumenten in het collegeakkoord?' (Hier de vervolgvraag: in dat van 2014 weer?) Op de vragen hoeveel fte's binnen de gemeente aan monumentenzorg zijn toebedeeld en hoeveel budget ervoor beschikbaar is waren de antwoorden '0'. Waarom de vraag: 'Heeft de gemeente cultuur- en bouwhistorische waardekaarten?' positief scoorde in de tabel is een raadsel: die zijn er niet.

MONUMENTENBELEID NU

In de vorige Nieuwsbrief is al vermeld dat de raad i.t.t. B&W unaniem een vorm van lokaal monumentenbeleid wilde behouden. Wethouder Hazelebach gaf later in oktober in zijn toespraakje bij de presentatie van een nieuw Rotteboek aan dat hij als onderdeel van B&W er heel blij mee was dat de discussienota over het gemeentelijke monumentenbeleid overmoest (en dat hij dat eigenlijk niet mocht zeggen...). Dat overdoen gebeurde op 21 januari en weer unaniem koos de raad voor een uitgebreider scenario dan B&W. Het komt voor de verkiezingen nog wel een derde keer in de raad en een concreet vervolg (lijst met panden) is dus nog toekomstmuziek. Wie in oktober bij de raadsvergadering was en oplette weet van onderling samenwerken tussen de drie historische verbanden in Zuidplas (OZM, HVM en HVN). Inspreken over monumentenbeleid deed men met één mond en wel van HVN-bestuurslid Kor van der Glas. In januari werd een gezamenlijk 'schrijven' aan de raadsfracties gestuurd met de scenario-suggestie, die de raad volgde. Dank voor ook de eenstemmigheid daarbij!

PARTIJPROGRAMMA'S 2014-2018: 'Zoek de verschillen!'

HVN en Oudheidkamer hebben niet slechts een paar weken wat met raadsverkiezingen. Permanent worden op de stalzolder objecten daarvan getoond (meest verkregen bij overgang op de stemcomputer!). Monumenten op fietskaarten of op omslagen van verkiezingsprogramma's hier tonen zou, hoe leuk ook, wat ver gaan. Nieuwe programma-citaten over cultuurpolitiek ook, maar zinnen met de historische verenigingen erin moeten zeker worden geciteerd:

VVD: *De VVD Zuidplas is van mening dat de gemeente in samenwerking met de historische verenigingen een verantwoord monumentenbeleid moet voeren. Een eenduidig beleidsplan inclusief inventarisatie moet voor 2015 klaar zijn.*

CDA: *Ondersteuning van de historische verenigingen, met onderlinge samenwerking als opdracht aan deze verenigingen.*

HISTORISCHE VERENIGINGEN EN GEMEENTELIJKE HERINDELINGEN

Rotterdam bestaat uit vele dorpen, met door déélgemeenten gesteunde historische verenigingen. Lansingerland heeft er drie, Ouderkerk twee en de komende gemeente Krimpenerwaard negen (naast een streekmuseum). Die score zal in steeds meer gemeenten hoger worden! *'Uw gemeente bestaat over acht jaar nog? Nee, gezien de landelijke ontwikkeling van opschaling en de noodzaak tot verdergaande samenwerking zal een volgende fusie plaatsvinden.'* Dat antwoord gaf Zuidplasser Rik Woudenberg (D66) in oktober 2013 als 'raadslid van de week' op de website www.raadslid.nu van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. Bij de opties noemt zijn D66-programma 2014-2018 ook 'Een splitsing van de gemeente Zuidplas, waarbij de dorpen afzonderlijk zich aansluiten bij andere (fusie)gemeenten.'

(Op Nieuwerkerks bestuurlijke afscheidsavond eind 2009 viel het de Commissaris van de Koningin al op dat raadsleden steeds maar begonnen over de volgende fusie! Dat blijft zich herhalen, zo constateerde hij al.) Zuidplas is géén historische entiteit: zie ook de hoofdstukindeling per plaats in het gemeentelijke boek 'Thuis in Zuidplas' uit 2010.

Het streekarchief in Gouda verhuist. Zijn regionaal-historische bibliotheek komt in de studiezaal aan Klein Amerika daar. Die boeken worden opnieuw per plaats geordend. Een vraag aan de HVN om een beeld naast de plaatsnaam is beantwoord met het aloude wapen van de rode leeuw op een zilveren veld.

SAMEN STERK?

In Zuidplas waren de historische verenigingen er *eerder* dan de herindelingsplannen vanwege wat dorpsbestuurders zelf *tóén* noemden 'de bouwopgave'. Ook OZM is van 1984, terwijl een gemeente met dat domein in 1991 pas - en maar kort - volgde. (Auteurs, artikelen, fotoseries etc. zijn zelden geïntegreerd natuurlijk.) De HVN is van 1992 en de HVM van 1993. *'Zelfstandig wat kan, samen wat moet'*, zo luidde een bijdrage in Nieuwsbrief 53 van februari 2010. Niet alleen (op)schaalniveaus tussen enerzijds historische verenigingen en voetbalclubs en anderzijds gemeenten zijn verschillend: Zuidplas vindt bijvoorbeeld ook dat recreatieschappen als Rottemeren en Hitland beter *niét* samen kunnen gaan, etc.

Lenen doet de Oudheidkamer ook aan en van Capelse en Ouderkerkse 'collega's'. Scholen uit Moordrecht, Moerkapelle en Zevenhuizen bezoeken de Nieuwerkerkse Oudheidkamer, maar uit Capelle deden ze dat eveneens. Alle drie de Zuidplasclubs hebben samenwerkende afgevaardigden in de adviescommissie van het streekarchief en in de gemeentelijke adviescommissies voor monumenten en straatnaamgeving. Alle verbanden zijn graag samen dienstbaar!

En voor ongeduldigen qua samenwerken in een volgende fusiegemeente: de HVN-secretaris schreef privé in 2013 niet alleen op verzoek in blaadjes van HVC, OZM en HVM, maar ook in 'Het Dorp Waddinxveen'. Het ging over de oudste bewaarde Zuidplasboerderij: de Willemshoeve aan de Bredeweg. Hij publiceert ook in het OZM-blad VT 116 van 2014 over politieke windvanen én houdt in oktober daar een pp-presentatie over de dorpskerk. Beide dus *ván* Zevenhuizen!

MAQUETTES 'NOOIT GEBOUWD ZUIDPLAS'

'Zowel CU-SGP als CDA vinden dat de maquettes naar de oudheidkamers mogen.' Dat meldde de live-blog van de raadsvergadering van 26 november van Omroep Zuidplas. Het was bij het agendapunt over de liquidatie van de gemeenschappelijke regeling Regionale Ontwikkelorganisatie Zuidplas (ROZ) per 2015. OZM, HVM en HVN zijn nog niet benaderd, kennen ze niet en dus is de vraag wie waarvoor precies de meeste interesse heeft nog niet overwogen. Zo ja, dan geldt wat Peter Molenaar (o.a. HVN-lid) zei: *'Dan kunnen we deze maquettes bewaren voor het nageslacht als een tastbare herinnering van wat ooit grootse plannen waren...'* De Zuidplasraad vond dus weer oudheidkamers nodig voor permanent bewaren van gemeentelijk erfgoed!

BRAVO!: OUDHEIDKAMER WEER IN GEMEENTEFOLDER

De Oudheidkamer komt voor in de nieuwe gemeentelijke lente-/zomerfolder *Bravo!* over bewegen voor 55+: aanbod van PCOB met *schaken en dammen* in de koffieruimte. Lid-zijn hoeft niet, inschrijven trok de gemeente geheel naar zich toe en jonger meedoen mag! Zie ook www.zuidplas.nl. Gaan deze ambtelijke acties ook leiden tot extra Oudheidkamerbezoeken op open middagen?

ZONDAGSSCHOOLPLAAT WEER BENUT

Zondag 26 januari was het kerk- en schoolzondag. Tegen de kansel in de Oude Kerk hing een passende zondagsschoolplaat uit de Oudheidkamer, dankzij kosten en HVN-lid Gerdien van Mourik daaruit geleend. Net zoals in 2012 bij de RK-parochie blijkt de HVN dus ook spullen (mede) voor oud-eigenaren te bewaren!

IN MEMORIAM SCHILDERES HANNIE BOUMAN

In 2008 kreeg de HVN drie aquarellen van Klein Hitland van de Rotterdamse Hannie Bouman (zie Nieuwsbrief 49). Ze prijken sindsdien in de koffieruimte van de Oudheidkamer. We kregen nu van Mieke van Leeuwen bericht dat zij op 11 oktober 2013 op de leeftijd van nog net geen 94 jaar is overleden. Sinds 2009 verbleef zij in het verzorgingshuis Laurens in Blijdorp. De laatste jaren heeft ze niet meer geschilderd, het vasthouden van de penseel was niet meer mogelijk. Er is van haar werk wel één en ander te vinden via internet-Google, naast ook daar de aquarellen van de steenplaats. In 1958 won ze de Talensprijs met een schilderij. We gedenken haar in dankbaarheid.

UIT DE AANWINSTEN

Dhr Oudijk gaf een oud maatijzer voor melkbussen. De fam. Speksnijder schonk ½ dekalitermaat én interessante Nieuwerkerkse paperassen. Dat laatste gold ook voor de op groepsbezoek (familieëunie!) komende familie van wijlen jufvrouw Corrie Sterk van de voormalige Eben-Haëzerschool. Ze gaven ook 'mensenfoto's' van die school (en van een onbekende waarop ze waarschijnlijk eerder werkte).

Van de familie De Jong (voorheen op Ver Hitland) werd ontvangen:

- zwarte klompen met leren bovenstuk, gebruikt bij steenoven De Olifant
- grote klompen, gemaakt in de oorlog door machinist Kleibeuker van het gemaal Esse, Gans- en Blaardorp
- groen kistje van hout met ijzerbeslag en gleuf uit het voormalige gemeentehuis op het Slotplein te Capelle a/d IJssel

Dhr Westmaas gaf geschenkpennen met de inscriptie 'School met de Bijbel'. Van de fam. De Koning kwam een schoolplaat van de Noormannen voor Dorestad. Van de OV-expo bleef een Van Gog-bushaltebordje over dankzij Hans de Vlaming! Mevr. Van Vianen gaf o.a. asbakken van de 's-Gravenweg (Raiffeisenbank en café Honkoop). De rommelmarkt van De Bron leverde weer lokale suikerzakjes op: eentje van het café/veerhuis van De Bruin op Kortenoord ging direct naar de ov-wisselexpositie! Van het streekarchief kwam een dubbel exemplaar van het boek 'Het bedrijf van de zelfkazers in Utrecht en Zuidholland' uit 1938. Wim Raaphorst gaf o.a. een betaald, maar onbenut rolletje met 10 gft-zakjes van f0,50 van de gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel door. Van de biblio-

theek verkregen we het kleurige Kanaalbord van een krantenstandaard met ook de tekst: 'Neem gratis mee!'

Via broer Wout kwamen getuigschriften van Aaltje Palsgraaf (1923-2013) van chr. school (1936) en belijdenis in de dorpskerk (1950). Van Nieuw Leven kwam via Henk v.d. Heuvel nog meer (zie vorige Nieuwsbrief), waaronder een koperen bokaal met 'Eereprijs Nieuw-Leven Nieuwerkerk a/d IJ 1923'.

Recent bracht wethouder annex HVN-lid Hazelebach (met voorlichters) de bijna laatste gemeentelijke vuilniszak langs. Dank, en ook goed voor Oudheidkamer-pr!

SIGNALEMENT VAN NIEUWE HISTORISCHE UITGAVEN

* *Op d'IJssel* van de historische vereniging Ouderkerck op d'IJssel citeerde in oktober uit (alleen) de *Schoonhovensche Courant* van 2 oktober 1913. In de buurtschap 't Zwaantje loste S. uit Nieuwerkerk aan den IJssel twee revolver-schoten op de vrouw van schipper W. v.d. Starre aldaar. Hij was in dienst bij de schipper en de schoten misten. *'Daarna dreigde hij ieder die onder zijn bereik kwam te zullen neerschieten. Ten slotte keerde hij het wapen tegen zichzelf; de man was onmiddellijk dood'*, aldus deze krant, maar ook vele andere over deze tragiek op de IJsseldijk in de Nesse.

(Raadplegen van de Burgerlijke Stand op het streekarchief leerde dat de man Cornelis Stam (28) was. Zijn ouders Hermanus Stam (geb. in Krimpen) en Margaretha Molenaar (geb. in Alkemade) woonden in Nieuwerkerk en moesten dit nog meemaken. Naast een brigadier der Rijksveldwacht was de eveneens Nieuwerkerkse broer Aart Stam, los werkman, angever van het overlijden.)

* *Op d'IJssel* van januari versloeg de prijsuitreiking van een schietwedstrijd van een maand van *Joubert* van 19 maart 1914 in Ouderkerk. A.M. Hoogendijk van Ver Hitland hield een voordracht over de wapenspreuk 'Je Maintiendrai', *'...die met belangstelling aangehoord en met veel applaus beloond werd'*.

Het Nieuwerkerkse chr. schoolhoofd Hoogeweg *'...sprak nog een bijzonder sympathiek woord over 'Volksweerbaarheid' en drong op aansluiting aan tot dit doel van alle ware vaderlanders'*.

* De *Tidings* van november 2013 van de historische vereniging Die Goude nam op haar redactioneel verzoek de Nieuwerkerkse bijdrage 'Bende stal geen bijbel, maar beitel' over uit de aflevering van *OUD+heden* van 19 juni 2013.

Hetzelfde nummer bevat een interview met de Goudse Janny Dercksen (1930). Over de hongerwinter zei ze: 'Mijn oma woonde in Nieuwerkerk aan den IJssel. Daar ging ik soms heen, want daar was nog te eten. Maar ook daar kreeg ik heimwee. Een keer pakte ik m'n koffertje en zei tegen oma: ik ga naar huis lopen. Maar dat hield mijn oma natuurlijk tegen. Uiteindelijk heeft iemand me toen naar Gouda teruggebracht. De nacht erna ging er in het huis van mijn oma een brandbom naar binnen, en recht door het bedje waar ik in geslapen had. Dat was geen toeval, natuurlijk, vind ik. Noem het een wonder, dat ik net weg was.' (Telefonisch vervolcontact leerde dat het logeren bij grootmoeder Van der Ham aan de 's-Gravenweg was, vlakbij de Scheve Overweg en aan wat nu de Hitlandkant van de weg is. Ome Henk van der Ham deed de verdwaalde bom met een schop de deur uit en de schade viel mee. Grootmoeder zei maar blij te zijn dat haar kleinkind zo koppig was! Ook bij een naburige boerderij was er wat schade door een bom.)

* 'Nederland in 7 overstromingen' van Leontine van der Stadt is een nieuw boek, bij de gelijknamige tv-serie uitgegeven door Walburg Pers. Het schip tegen de Groenedijk van 1953 komt weer royaal aan de orde: het is zelfs één van de maar drie foto's in de verkoopflyer! Historisch overigens niets nieuws.

* In de *HVC-nieuwsbrief* van Winter 2013 (dec.) schreef Jos Specht over Dirc Traveys van rond 1300, in wiens heerlijkheid ook Nieuwerkerk lag. Zuidplas en háár wapen worden daarin nog genegeerd: 'Het wapen van Traveys uit Moordrecht wordt nog steeds als officieel stadswapen van Moordrecht gebruikt.' Ook schreef de HVN-secretaris in dit nummer over "Wisselexpo Openbaar vervoer in Nieuwerkerk aan den IJssel" en beeldde daarbij het postzegelschilderij van de Goudse boot *IJssel II* af. Zulke publicaties zijn ook nodig, omdat er geen gezamenlijk h.a.h.-blad meer is én HVC-ers welkom blijven in de Oudheidkamer!

* In *Hart van Holland* werd de 14-daagse rubriek *OUD+heden* voortgezet. Zeker voor de leden van buiten de regio: elke aflevering komt ook direct in de weblog op www.groenehartarchieven.nl.

- Een Nieuwerkerkse van 23/10: '**Ouderkerk-Nieuwerkerk kón per spoor**' behandelde deze stations n.a.v. de Oudheidkamerexpositie!
- '**Was Gouda gewoon grenzenloos?**' van 20/11 ging ook over Nieuwerkerkse landpoorters daarvan (voor 2 gulden per jaar kon je dat zijn).
- '**Fout op de kaart gezet**' van 4/12 ontmaskerde dat in een proefschrift Kortenoord door een kaartleesfout in Nieuwerkerk werd veranderd....
- Op 31/12 betref '**Taart en wensen van Aart Slobbe**' nieuwjaarswensen van een klapwaker van 1858.

- Op 15/1 ging het over een envelop die in 1848 vanuit de postkoets op de 's-Gravenweg werd afgegeven.
- **'Februari 1953 op Ver Hitland'** van 29/1 gaf een onderbelicht stuk historie van toen.
- **'Steenbakker had mooiste (n)arrenslee'** van 12/2 ging over een Oudheidkamerobject!
- De Nostalgie-editie van 26 februari van *Hart van Holland* bevat naast de historie van de **zangvereniging 'Nieuw Leven'** ook het verhaal van **de bakkerij van Van Beekum van 1893**, sinds 1983 café 'De Tap'.

CADEAUTIP

Wie niet meer weet wat cadeau te geven krijgt hier de oplossing. Geef een cadeau-lidmaatschap mét mooie prent van de HVN! Men kan kiezen uit een lidmaatschap voor één jaar (€17,50) of voor twee jaar (€35). De cadeaubon is te koop in de Oudheidkamer of kan besteld worden bij Piet Fokker of Adri den Boer (zie colofon). Met dank voor het idee aan de stichting OZM, net als de HVN naast ledenverlies ook weer geconfronteerd met gebruikers-OZB....

WELKOM AAN NIEUWE DONATEUR EN LEDEN

- Belangenvereniging 's-Gravenweg (donateur)
- S.D. Griffioen, Europalaan 71, 2912 TC
- R. Stolk, Zeemanstraat 3, 2912 BK

Werf ook een lid!

(Een facebookpagina van half februari zorgde ervoor dat Nieuwerkerkers op zoek gingen naar oude dorpsfoto's etc, ook van internet. In een paar weken had de pagina meer dan 3000 - gratis - leden. Als vervolg een HVN-hype?)

CONTRIBUTIE

Bij deze Nieuwsbrief worden leden – zo nog nodig – verzocht om hun contributie voor het jaar 2014 over te maken. De minimum-contributie voor leden is in 2013 vastgesteld op €17,50, terwijl de minimum-donatie voor bedrijven €50 is. (Opzeggen kon tot 1 januari.)

Het bestuur verzoekt u om deze bijdrage over te maken op rekening NL89 RABO 0345 2942 03, onder vermelding van 'contributie 2014', waarvoor bij voorbaat dank!

Voor de belastingen: de HVN is een Culturele ANBI!

